

OTAKAR ŠPECINGER

O posledním litoměřickém katovi

Litoměřice, které byly po řadu staletí severočeským správním centrem a jedním z nejnámějších míst naší země, si pochopitelně vždycky také držely svého vlastního popravčího.

V průběhu historie působila tudíž v tomto městě dlouhá řada mistrů ostrého meče. Nás však dnes bude zajímat pouze poslední litoměřický kat – a jeho závěrečná exekuce, dávno už zapomenutá.

Neboť posledním popravčím mistrem někdejšího litoměřického kraje byl Jan Ledvina, narozený roku 1786 v Postoloprtech. Svému řemeslu se vyučil v Chebu – a to u popravčího a sběratele Karla Husa, který se nakonec stal vzácným přítelem básníka J. W. Goetha při jeho pobytech v západočeských lázních.

Ledvina ovšem mezitím vystřídal jako pomocník několik „štací“, načež jej litoměřický magistrát dnem 1. dubna 1831 ustanovil do katovského úřadu. Ve městě, rozloženém pod památným Radobýlem, pak Ledvina žil v ulici Na Zásadě čp. 58, což byla pradávna katovna. Stavení, které se ve své malebné hrázděně podobě zachovalo, je dnes vyhledávanou restaurací, jejíž výzdoba alespoň symbolicky poukazuje na někdejší opovrhované majitele.

Ledvinovi byly uloženy správou města rozmanité povinnosti při městě i litoměřickém krajském soudě. V podstatě byl především pohodným, který odpovídal za likvidaci uhynulých zvířat a podobné problémy. Kvůli jedné takovéto záležitosti se dokonce dostal do prudkého sporu s básníkem K. H. Máchou, který na podzim roku 1836 před svým skolem krátce působil v Litoměřicích a kata násilím vyhodil z kanceláře Durasova notářství, ba dokonce ho údajně shodil ze schodů.

Tato historika bývá ovšem v Máchových životopisech uváděna vesměs bez katova jména, jednalo se však skutečně o Ledvinu. Ten byl ostatně známý v podstatě mírnou, ale tvrdohlavou povahou. Poprav vykonal pouze několik – a z nich si zaslouží pozornost právě poslední litoměřická exekuce z 19. století. Došlo k ní v roce 1843. Avšak – co jí předcházelo?

Nuže – na Českolipsku, nedaleko půvabné a známé Horní Police, leží podél silnice roztroušena obec Jezvé. Tam obdržel někdy v roce 1840 ve špitále dvě místnosti s malou nadací bývalý školník František Richter. Žil velice chudě s manželkou Apolenou, slepým bratrem Floriánem, dvěma dcerami a synem Ignácem.

Tento syn se narodil 1. ledna 1820. Do svých dvanácti let chodil pást všelijakou havěť – a trochu se také učil ve škole. Potom nastoupil do práce v Žandově, aby se stal sladovnickým. Měl dobré chování, pouze jednou, prý pro drobnou krádež, dostal pět ran karabáčem.

Když překročil dvacátý rok života, zamiloval se Ignác velmi silně do dcery jakéhosi cestáře. Chtěli se vzít a zařídit si obchod s máslem a ovocem. Dívka však neměla žádné věno, a tak se Ignácův otec proti sňatku postavil. Sám ovšem i to málo, co rodina vydělala, utrácel za pití.

Ignác si zřejmě ze situace zoufal – a rozhodl se pro zcela nepochopitelné řešení. Promyslel, jak se zbavit své rodiny. Koncem listopadu 1842 přišel několikrát mimořádně domů s úmyslem provést hroma-

Foto archiv autora

dnou vraždu, ale nenašel vhodné poleno a zřejmě také ještě váhal. Jednou dokonce spal vedle otce a pod postelí už měl kus silného dřeva – avšak ještě se zalekl. Čin provedl teprve v noci z 1. na 2. prosince 1842.

Tehdy přišel Ignác Richter opět ze své žandovské pivovarské komůrky domů. Starší sestra, která kdesi sloužila, tam tehdy nezůstávala. Když pak všichni ostatní usnuli, probudil Ignác otce, že je mu zle a aby mu dal kořalku. Otec, když viděl synovy nabízené peníze, se rozběhl do hospody. Ignác pak v jedné místnosti zabil polenem matku a mladší devítiletou sestru. Po otcově návratu šli koupennou láhev vypít do místnosti, ve které ležel slepý strýc. Nato všichni usnuli. Ale k ránu Ignác vzbudil otce a vedl ho přes chodbu na jeho postel. A než se tam otec vzpamatoval z pohledu na mrtvou ženu a dceru, syn ho utloukl kusem dřeva. Pak se vrátil ke strýci a zabil rovněž jeho, tentokrát motykou.

Ignácovo jednání bylo ovšem naprosto nepochopitelné. Zanechal množství stop. Nesmyl ani krev z kabátu, pouze vylezl oknem a šel do Žandova, kde ukryl zakrvácené poleno pod postel svého mistra. V Jezvě potom objevili hroznou čtyřnásobnou vraždu ještě toho dopoledne. A protože tam byl Ignác předtím navečer spatřen, ihned ho drábové hornopolské vrchnosti zatklí a během malé chvíle byl z činu usvědčen.

Dne 30. června 1843 byl Ignác Richter odsouzen Krajským soudem v Litoměřicích k trestu smrti provazem. Dne 2. října téhož roku byl rozsudek potvrzen dvorským dekretem – a nařízeno bylo jeho provedení. Poprava byla stanovena na 19. října a mistr Ledvina vyzván, aby všechno zorganizoval.

Jan Ledvina však – odmít! Měl s pány jakési nevyřízené účty. Za předešlé dvě popravy mu totiž snížili taxu z 27 na pouhých 21 zlatých. Protože však z toho musel sám odměňovat pomocníky, na obě exekuce téměř doplatil.

A tak nastala tahanice. Hlavní představitelé litoměřického soudu, pánové Hájek a Platzer, nesměli popravu odložit – avšak přizvání pražského kata by je přišlo ještě draž. Nabídli proto Ledvinovi, že mu zatím budou odměnu sanovat ze svého – a potom se uvidí. A tak dne 19. října 1843 ráno byl čtyřadvacetiletý Ignác Richter před komisí a přizvanými svědky přece jen mistrem popravčím Janem Ledvinou oběšen, jak to vyžadoval zákon.

Poprava měla ovšem i svou dohru v tom, že z Prahy bylo Ledvinovi poukázáno jen 21 zlatých, takže pánové Hájek a Platzer mu museli přidat po 3 zlatých sami – a to i přes další obsažnou korespondenci. V Praze totiž tvrdili, že Jan Ledvina je běžně honorovaný kat. On ovšem už žádný pevný příjem od města neměl – a bral pouze odměny případ od případu, protože ke svému pohodnictví považoval úřad mistra ostrého meče za čestnou a tudíž nehonorovanou funkci.

Po Richterově exekuci se už v Litoměřicích žádná poprava nekonala, a to až do druhé světové války, což však představuje zcela jinou kapitolu. Jan Ledvina pak zemřel 26. července 1868 ve své litoměřické katovně jako poslední řádný tamní popravčí mistr. Bylo mu tehdy osmdesát dva let a do poslední chvíle zůstával hrdý na svůj čestný úřad krajského popravčího mistra...

(vybráno se svolením autora z almanachu *Odlesky z řeky poezie*, Kapucín, Duchcov 2007)

Otakar Špecinger se narodil r. 1923 v Kralupech nad Vltavou. Absolvoval kralupské reálné gymnázium a Vysokou školu hospodářských věd v Praze. Za druhé světové války se podílel na vyvrcholení domácího antifašistického odboje v Libochovicích. Přes třicet let pak působil v chemickém průmyslu. Od mládí se zabýval studiem přírody a historie středních a severních Čech a četné poznatky publikoval v knižních publikacích a regionálních periodikách. Spolupracoval i s rozhlasem a podílel se na přípravě textů k řadě map a průvodců nebo webovým stránkám Kralup n. Vltavou. Zvláštní pozornost věnoval i K. H. Máchovi: ve studii *Musel Mácha tak záhy zemřít?* (vyšla ve dvouměsíčníku *Přísně tajné* v I. 2000/01) popisuje situaci lékařství v Litoměřicích v době básníkova skonu, ve studii *Kokořínsko Karla Hynka Máchy* (vyšla v *Českolipsku literárním* v r. 1981) vztahu Máchových Cikánů ke kokořínské krajině.